

П Л А Н

**ЗА ЗАЩИТА ПРИ ЯДРЕНА ИЛИ
РАДИАЦИОННА АВАРИЯ**

I. Цел на плана.

1. Осигуряване на ефективно и ефикасно управление на риска от ядрена или радиационна авария чрез партньорство и по-добра координация. Укрепване на връзките и взаимодействието между институциите, ведомствата, организациите и др., участващи в защитата на територията на общината.

2. Свеждане до минимум неблагоприятното въздействие на опасностите върху човешкия живот, социалната и икономическата структура на общности, инфраструктура, собственост и природната среда. Ангажираност на компетентните местни власти, териториалната администрация и териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт, службите за спешно реагиране, доставчиците на основни стоки/услуги, юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, и други, имащи отношение към намаляването на риска от ядрена или радиационна авария на територията на област Перник.

3. Създаване на способности за реагиране и възстановяване. Насърчаване на съвместното планиране и действия за защита при ядрена или радиационна авария между отделните институции/ведомства и общности.

II. Обхват на плана.

Планът за защита при ядрена или радиационна авария обхваща планиране на действията и задачите, които е необходимо да бъдат изпълнени от щаба за изпълнение на областния план за защита при бедствия и частите на ЕСС с цел ефективно реагиране и се отнася за територията на област Перник.

III. Описание на ситуацията.

Радиационна обстановка в област Перник може да възникне при:

- авария в атомна електрическа централа, свързана с изхвърляне на радиоактивни вещества в околната среда и с потенциално опасно облъчване на населението;
- авария в обекти, използващи или съхраняващи източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ);
- радиационна аварийна ситуация, възникнала в друга държава, създаваща риск от трансграничен пренос на радиоактивни вещества (РВ);
- радиационна аварийна ситуация при транспортиране на свежо или отработено ядрено гориво, радиоактивни източници и материали или радиоактивни отпадъци на територията на общината;
- радиационна аварийна ситуация в металургичните предприятия, които преработват скрап и местата, където се складира скрап;
- радиационна аварийна ситуация с ИЙЛ на граничните контролно-пропускателни пунктове;
- радиационна аварийна ситуация, свързана със злонамерено използване на ядрени и радиоактивни материали на обществени места и последващо радиоактивно замърсяване.

Област Перник може да попадне под негативното въздействие на обекти и съоръжения от рискова категория I /АЕЦ Козлодуй, АЕЦ Черна гора и др. извън територията на страната-Таблица 1/, рискови категории III, IV и V, съгласно Наредбата за аварийно планиране и аварийна готовност при ядрена и радиационна авария (Обн. ДВ. бр.94 от 29 Ноември 2011г.). Рисковите категории са посочени в Приложение № 25.

Наличието на такива обекти и дейности определя вероятността за настъпване и обявяване на аварийната обстановка клас „обща аварийна обстановка“, клас "локална аварийна обстановка", клас "тревога" и клас "други аварийни ситуации", съгласно същата наредба. Класификацията на аварията е дадена в Приложение № 26.

По първия сценарий от раздел „Профил на риска“, при авария в АЕЦ извън пределите на страната или в АЕЦ „Козлодуй“, която е съпроводена с изхвърляне на

радионуклиди в околната среда, в зависимост от метеорологичните условия, община Перник може да бъде засегната от замърсените радиоактивни въздушни маси след часове или дни и да попадне в зоната за предприемане на неотложни защитни мерки по цитираната наредба.

В АЕЦ „Козлодуй“ се експлоатират 5 и 6 блок с реактори от тип WWER -1000 и мощности по 1000 MW.

Таблица 1. Атомни централи, намиращи се близо до Р. България:

№	Страна	Брой	Мощност MW	Местоположение	Вид реактор
1.	Румъния	2	x 1440	Черна вода	CANDU
2.	Словения	1	632	Кршко	PWR
3.	Украйна	9	x 953	Южна Украйна -3 Запорожие -5 Хмелницки -1	WWER-1000
4.	Унгария	4	x 400	Пакш-1,2,3,4	WWER-440

В резултат на радиоактивното замърсяване е възможно:

- многократно превишаване на естествения радиационен фон;
- вътрешно облъчване от вдишваните радиоактивни аерозоли и външно (при радиоактивно замърсяване на неувредена и увредена кожа и дрехите) на населението;
- замърсяване на почвата, селскостопанските култури, растителността, животните, водата, въздуха и храните;
- енергийната мощ в общината ще се намали рязко.

Утежняване на радиационната обстановка и допълнителни замърсявания ще се получат при валежи. В този случай основното замърсяване ще бъде във водните басейни, подпочвените води, питейните водоизточници.

Създаването на обстановка на радиоактивно замърсяване налага:

- въвеждане на режим на поведение и действие на населението в условия на повишена радиация;
- организиране и провеждане на защитни мерки, насочени главно към предотвратяване или намаляване външното и вътрешно облъчване на населението;
- усилен режим на радиационно наблюдение;
- мониторинг на замърсяванията.

Последствия:

- Социални последствия – брой заболяли – няма данни, очаква се да има заболяли;
- Последствия за инфраструктурата – няма данни, не се очакват или малко вероятни;
- Икономически загуби – няма данни; очакват се загуби;
- Последствия за околната среда – няма данни, очакват се щети и разходи за възстановяване.

По втория сценарий от раздел „Профил на риска“, радиоактивно замърсяване на територията на областта може да възникне при дейности с ядрени материали и радиоактивни източници, които могат да доведат до възникване на авария на място, което предварително не може да бъде предвидено и определено, като превоз на ядрени материали и радиоактивни вещества, дейности с гама-дефектоскопи и други преносими опасни източници, включително дейности с опасни източници, придобити незаконно.

В случая приемаме, че инцидента или аварията се случват в гъсто населен район.

Определят се зона за сигурност на разстояние, на което измерената мощност на дозата е три пъти естествения радиационен фон и зона за контролиран достъп на разстояние, на което започва завишаване на измерената мощност на дозата (Приложение № 27).

В резултат на радиоактивното замърсяване е възможно:

- многократно превишаване на естествения радиационен фон;
- вътрешно облъчване от вдишваните радиоактивни аерозоли и външно (при радиоактивно замърсяване на неувредена и увредена кожа и дрехите) на населението;
- замърсяване на почвата, сградите, растителността, водата, въздуха и храните.

Създаването на обстановка на радиоактивно замърсяване налага:

- евакуация на населението извън зоната за контролиран достъп;
- дозиметричен контрол на напускащото население и техника зоната за сигурност;
- деконтаминация;
- организиране и провеждане на защитни мерки, насочени главно към предотвратяване или намаляване външното и вътрешно облъчване на населението;
- усилен режим на радиационно наблюдение;
- мониторинг на замърсяванията.

Последствия:

- Социални последствия – брой заболяли – няма данни, очаква се да има заболяли;
- Последствия за инфраструктурата – няма данни, не се очакват или малко вероятни;
- Икономически загуби – няма данни; очакват се загуби;
- Последствия за околната среда – няма данни, очакват се щети и разходи за възстановяване.

В обектите, използващи и съхраняващи **ИЙЛ (Приложение № 28)** или работещи със скрап, радиационна аварийна ситуация е възможно да засегне част от територията на обекта и е предмет на аварийното планиране на обекта.

IV. Приети условия за планиране, основани на описаните ситуации:

1. Голям брой засегнати жители;
2. Замърсяване на околната среда;
3. Замърсяване на вода, храни, растителност, животновъдство и други, жизненоважни за населението;
4. Изградените системи за радиационен мониторинг позволяват да се направи прогноза за радиоактивно замърсяване при радиационна аварийна ситуация.

V. Последователност на действията.

1. Оперативна готовност.

1.1. Предупреждение и оповестяване.

Изградената Единна национална автоматизирана система за радиологичен мониторинг в Република България (BULRaMo), администрирана от ИАОС - МОСВ осигурява контрола на радиационното състояние на околната среда и своевременното взаимно информиране в случай на авария в АЕЦ или трансграничен пренос. Системата има изградени връзки с ГД „ПБЗН”, МОСВ, АЯР, АЕЦ „Козлодуй”, районни центрове и международната организация EURODEP. Тя е развита и доведена до нивото на съвременна ефективно действаща комуникационно-информационна система.

Националната система за радиологичен мониторинг на околната среда има за цел откриване на отклонения от допустимите стойности на радиационните параметри в основните компоненти на околната среда – атмосферен въздух, води и почви и се осъществява чрез:

- автоматизирана система за on line наблюдение;
- лабораторно-аналитична дейност за off line наблюдение.

Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама - фон се състои от 26 локални мониторингови станции, измерващи мощността на дозата. Станциите са разположени по цялата територия на страната, работят в непрекъснат режим и изпращат данни в централната станция в ИАОС.

Радиометричните измервания в условия на пробонабиране и последващи лабораторно-аналитични дейности се осъществяват от лабораториите за радиационни измервания в София, Бургас, Варна, Враца, Монтана, Плевен, Пловдив и Стара Загора. Информацията от лабораторните анализи под формата на протоколи и отчети постъпват в ИАОС София на всяко тримесечие. Данните се събират, обработват и съхраняват в национална база данни, като за целта се използва специализиран софтуер.

Непрекъснат контрол на радиационния гама-фон на територията на страната се осъществява и със системата на ГДПБЗН-МВР чрез постове за радиационно наблюдение. Ежедневно в 05:00, 12:00 и 18:00 часа в 9 поста на територията на областта се измерва естествения радиационен фон с уреди HDS, ДКГ-PM-1621A, PP-51M, които периодично преминават градуировка. (Приложение № 29)

Непрекъснатият и периодичен радиационен мониторинг осигуряват актуална информация за държавните и местни органи на управление и обществеността с цел предприемане на своевременни защитни мерки, ранно предупреждение и оповестяване.

Ранното предупреждение и оповестяването на органите на изпълнителната власт и на населението при бедствия се определят с Наредбата за условията и реда за функциониране на националната система за ранно предупреждение и оповестяване на органите на изпълнителната власт и населението при бедствия и за оповестяване при въздушна опасност, приета с ПМС № 48 от 1.03.2012 г. (Обн. ДВ, бр. 20 от 2012 г.).

Дежурният в ОЦ на РДПБЗН, оперативният дежурен на ОДМВР, дежурните по областен и общински съвети за сигурност получават информация за аварийната ситуация и я обменят по между си. Информацията се получава от НОЦ-ГДПБЗН при авария в АЕЦ и от НОЦ-ГДПБЗН, ЕЕНСП-112, свидетели и др. при аварийна ситуация с ядрен материал или радиоактивен източник.

ОЦ на РДПБЗН уведомява компетентните съставни части на единната спасителна система и координират по-нататъшната дейност на основата на стандартна оперативна процедура (Приложение № 5) [1].

Компетентните съставни части на ЕСС, отговорни за изпълнение на дейностите при радиационна аварийна ситуация - РДПБЗН, ОДМВР, РЦСМП, БЧК, областния управител, кмета на общината, РЗИ, ОДБХ, РИОСВ, „В и К“ ООД привеждат в готовност силите и средствата за реагиране.

ОЦ на РДПБЗН оповестява областния и общинския щаб на общината за изпълнение на съответните планове за защита при бедствия по заповед на областния управител, кмета на общината или директора на РДПБЗН.

При техническа неизправност на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване на органите на изпълнителната власт, дежурният по Областен съвет за сигурност оповестява личния състав на областния щаб по разпореждане на областния управител. (Приложение № 3).

1.2. Време за привеждане в готовност

Дежурните екипи на РСПБЗН, РУП 1 и РУП 2, РЦСМП, „В и К“ ООД, поддържат постоянна оперативна готовност и работят на непрекъснат сменен режим.

Времето за привеждане в готовност на останалите структури в работно време е Ч+30 минути, а в извън работно време – Ч+60 минути.

1.3. Предупреждение и оповестяване на населението.

Предупреждението на населението в случай на авария от АЕЦ се извършва на национално ниво чрез националните медии.

За този и останалите случаи на аварийни ситуации, отговорникът за публична информация организира предупреждението на населението за опасността и предоставя на местните медии указания за предприемане на мерки за защита и поведение на населението. (Приложение № 30)

Оповестяването на населението при заплаха от или възникване на радиационна аварийна ситуация ще се извърши чрез средствата за масово осведомяване или чрез озвучителни средства, монтирани на автомобилите на ОДМВР и РДПБЗН.

2. Обявяване на „бедствено положение“ и ред за активиране на плана.

Областният управител обявява със заповед за цялата или за част от територията на областта бедствено положение при условие че се случва, случило се е или има опасност да се случи радиационна аварийна ситуация. С обявяването на бедствено положение се въвежда областния план за защита при бедствия. (Приложение № 19)

Областният управител обявява бедствено положение и в случаи когато мащабът на бедствието надхвърля възможностите за справяне с наличните сили и средства на ЕСС на общинско ниво и са необходими допълнителни ресурси. Съответният кмет на засегнатата община може да поиска от областния управител помощ и обявяване на „бедствено положение“ чрез оперативния център на РДПБЗН-Перник. При въвеждане на областния план за защита при бедствия управлението преминава на областно ниво. Общинският щаб за изпълнение на общинския план за защита при бедствия в засегнатите територии продължава да изпълняват своите функции и задължения, като координацията и управлението на силите и средствата на ЕСС се осъществява на областно ниво от областния управител и щабът за изпълнение на областния план за защита при бедствия.

3. Изпълнение на защитни дейности.

Дейностите по защитата при радиационни аварийни ситуации и отговорните структури за изпълнението им са посочени в Таблица 2 и Таблица 3 и са направени въз основа на СОП по чл.29, ал. 2, т. 2 от ЗЗБ „Координиране на структурите от ЕСС при ядрени и радиационни аварии“ (Приложение № 5).

3.1. Изпълнение на защитни дейности при радиационна аварийна ситуация, съгласно първия сценарий от раздел „Профил на риска“ (авария в АЕЦ).

Таблица 2

Функции/задачи	Отговорни структури
Първоначална оценка на радиационната обстановка.	РДПБЗН, РЗИ, РИОСВ, ОДБХ, „В и К“ ООД
Радиационен мониторинг и вземане на проби за анализ (почва, вода, храна, селскостопанска продукцията и др.).	РЗИ, РИОСВ, ОДБХ, РДПБЗН, „В и К“ ООД
Прилагане на защитни мерки за населението.	Областен управител, кмета на община, РЗИ, РИОСВ, ОДБХ, „В и К“ ООД, ОДМВР, РДПБЗН.
Осигуряване на обществения ред и сигурност.	ОДМВР
Организация на безопасното управление на радиоактивните отпадъци.	РДПБЗН, ОДМВР, ОА, кмета на община, съгласувано с АЯР

3.1.1. Първоначална оценка на радиационната обстановка се извършва чрез:

➤ въвеждане на усилен режим на радиационно наблюдение от постове за радиационно наблюдение (Приложение № 29);

- организиране вземането на проби от храни, почви, води и фуражи и изготвянето на анализи и заключения;
- привеждане в готовност на резервните екипи за радиационно наблюдение в допълнително определени райони от областта (в планинските райони се очаква мощността на еквивалентната доза да е по-висока в сравнение с равнинните);
- създаване на постоянни връзки с лабораториите за изготвяне на анализи и заключения на взетите проби (Приложение № 31);

Първоначалните и периодични оценки и анализи на радиационната обстановка ще се извършват от групата по т. V-4.1. от настоящия план.

3.1.2. Прилагане на защитни мерки за населението за ограничаване на въздействието от радиационно замърсяване.

3.1.2.1. Периодично информиране на населението за аварийната обстановка и даване на препоръки за поведение и действие по националните и местни медии (за местните медии - Приложение № 30).

3.1.2.2. Използване на индивидуални средства за защита.

Съгласно Чл. 13 от ЗЗБ и Наредбата за реда за създаване, съхраняване, обновяване, поддържане, предоставяне и отчитане на запасите от индивидуални средства за защита:

- кмета на общината осигурява необходимите индивидуални средства за защита за децата и учащите се в детските градини и училищата, в домовете за деца, лишени от родителски грижи, за служителите и работниците от общинската администрация, за доброволния отряд за действие при бедствие на територията на общината и за другите структури, финансирани от общинския бюджет, както и за неработещата част от населението;

- органите на изпълнителната власт осигуряват необходимите индивидуални средства за защита на работниците и служителите от съответната администрация;

- управителните органи на търговските дружества и едноличните търговци осигуряват необходимите индивидуални средства за защита на работниците и служителите си.

3.1.2.3. Йодна профилактика на населението.

Йодната профилактика не се прилага самоволно и без изрично указание за това от министерството на здравеопазването. [8]

Съгласно чл. 13 от ЗЗБ и Наредбата за реда за създаване, съхраняване, обновяване, поддържане, предоставяне и отчитане на запасите от индивидуални средства за защита, индивидуалните средства за йодна профилактика на населението се планират, закупуват, подновяват и предоставят в собственост на общините от МВР.

Указания за провеждане на йодна профилактика са дадени в Приложение № 32.

3.1.2.4 Охранителен и пропускателен режим на граничния контролно-пропускателен пункт.

3.1.2.5. Въвеждане на ограничения и/или забрани като:

- провеждането на масови мероприятия на открито;
- движението на лични моторни превозни средства;
- консумацията на хранителни продукти, замърсени с радиоактивни вещества;
- продажбата на хранителни продукти и зеленчуци на открити места и непреминали радиационен контрол;

- къпането в открити водоеми и плувни басейни и други

3.1.2.6. Укриването на населението /извън скривалищата/ може да се извърши в приспособени за целта помещения от жилищния или стопанския сектор. Използването на последните като укрития се осъществява след следната предварителна подготовка:

- плътно затваряне на прозорците, вратите и другите външни отвори
- допълнително уплътняване и херметизиране чрез облепване на рамките на прозорците и вратите с хартиени и пластмасови лепенки или чрез други изолационни

материали

- изключване на вентилационните системи и комини
- При необходимост от проветряване на помещенията /при продължителен престой/ на вентилационните отвори /вратите/ се поставят овлажнени филтриращи завеси или памучен плат

3.1.2.7. Защита на животните и растенията:

- прекратяване на пасищното отглеждане на животни и преминаване към оборно отглеждане;
- осигуряване на вода за животните от закрити водоизточници;
- провеждане на непрекъснат лабораторен контрол на животинската продукция, на храните и фуражите за изхранване на животните;
- използване на концентрирани фуражи и фуражи, произведени преди аварията;
- прилагане на методи за деконтаминация /обеззаразяване/ и оползотворяване на радиоактивни продукти от животински произход;
- контролиране и регулиране на селскостопанската полеводна дейност в условията на радиоактивно замърсяване; поливането на насажденията от открити водоизточници се прекратява;
- преминаване към специални режими на обработка и торене на почвата, с цел намаляване съдържанието на радиоактивни елементи в почвата и преминаването им в селскостопанските култури;
- херметизиране на оборите;
- вътрешностопанските пътища се навлажняват ежедневно;
- концентрираните фуражи се транспортират в покрити транспортни средства и се съхраняват в закрити складове или силози;
- сеното и сламата се съхраняват в сеновали, а където няма такива, се съхраняват на купи, покрити с полиетилен.

3.1.2.8. Херметизация на производствените помещения на предприятията от хранително-вкусовата промишленост и въвеждане на непрекъснат радиационен контрол на постъпващите суровини и готовата продукция.

3.1.2.9. Херметизация на местните водоизточници.

3.1.2.10. Често измиване или оросяване с вода на улиците и тротоарите.

3.1.3. Осигуряване на обществения ред и сигурност.

- охрана на обществения ред, на частната и публичната собственост;
- контрол на въведените забрани.

3.2. Изпълнение на защитни дейности при радиационна аварийна ситуация, съгласно втория сценарий от раздел „Профил на риска“ (дейности с ядрени материали и радиоактивни източници).

Таблица 3

Функции/задачи	Отговорни структури
1. Неотложни мерки за намаляване на въздействието:	
- първоначална оценка, анализ и прогнозиране развитието на радиационната обстановка;	РДПБЗН, РЗИ, РИОСВ, ОДБХ, „В и К“ ООД, групата по т. V-4.1. от настоящия план
- определяне на зоните за сигурност и контролиран достъп на основа на резултатите от радиационния мониторинг (Приложение № 27);	РДПБЗН, ОДМВР
- отцепване на мястото на инцидента и обозначаване	РДПБЗН, ОДМВР, ДФ

със знаци за радиоактивно замърсяване;	
- спиране на водоснабдяването от открити водоизточници;	„В и К“ ООД
- организиране на засилен радиационен контрол на вода, храна, почва и др.).	РЗИ, РИОСВ, ОДБХ, РДПБЗН
2. Спасителни операции	
- организиране на контролно-пропускателни пунктове за дозиметричен контрол и дезактивация на аварийните екипи, хора, животни, имущество, транспортни и технически средства, напускащи зоните за сигурност и контролиран достъп на аварията;	РДПБЗН, ОДМВР, кмета на общината
- извеждане на пострадали от зоната на замърсяване и оказване на първа помощ;	РДПБЗН, ЦСМП
- временно извеждане или евакуация на население и животни от района на радиоактивното замърсяване;	Кмета на общината, РДПБЗН, ОДМВР
- осигуряване на обществения ред и сигурност, охрана на изходите на зоната за контролиран достъп и на създадените контролно пропускателни пунктове;	ОДМВР
- доставка на необходимите препарати за дезактивация, облекла и обувки за населението, напускащо зоните за сигурност и контролиран достъп при контролно пропускателни пунктове. Регистриране на напускащото население.	Кмета на общината, БЧК Кмета на общината

3.3. Изпълнение на защитни дейности при радиационна аварийна ситуация с безстопанствени източници.

При аварийна ситуация с безстопанствен източник се създава аварийен екип със заповед на главния секретар на Министерството на вътрешните работи, в чийто състав се включват според случая служители на специализираните контролни органи по чл. 13 от Закона за безопасно използване на ядрената енергия, на Агенцията за ядрено регулиране, на Института за ядрени изследвания и ядрена енергетика към Българската академия на науките и на Държавно предприятие "Радиоактивни отпадъци". За поддържане на готовност за реагиране при възникване на аварийни ситуации с безстопанствени източници се изготвя процедура за действие, която регламентира функциите, отговорностите и реда за реагиране на заинтересованите ведомства.

Действащите процедури за реагиране в аварийна ситуация с безстопанствени източници не съответстват в пълна степен на Наредбата за радиационна защита (Обн. ДВ. бр.16 от 20 февруари 2018 г.).

3.4. Нива и критерии на намеса.

В зависимост от мащабите на радиационната аварийна ситуация се прилагат съответните защитни мерки за ограничаване на въздействието от радиационно замърсяване по т. V-3.1 от настоящия план въз основа на нивата и критериите на намеса, определени в Наредбата за аварийно планиране и аварийна готовност при ядрена и радиационна авария (Обн. ДВ. бр. 94 от 29 ноември 2011 г., издадена на основание чл. 123 от Закона за безопасно използване на ядрената енергия).

3.4.1. Намеса.

Намеса е прилагането на защитни мерки и всяко друго действие за ограничаване, намаляване и предотвратяване на облъчването или възможността за облъчване и на вредните последици за човешкото здраве, качеството на живот, имуществото и

околната среда при аварийна обстановка, хронично облъчване или предишни дейности Намесата се прилага за въздействие върху:

- източника на радиоактивно замърсяване - за ограничаване или преустановяване на прякото облъчване и изхвърляне на радиоактивни вещества в околната среда;
- околната среда - за ограничаване на преноса на радиоактивни вещества върху човека;
- човека - за ограничаване на облъчването и ефективно лечение на облъчени лица.

Намесата е основа за възстановяване на нормалните условия за социален и икономически живот след ликвидиране на последиците от аварийната обстановка.

Намесата се определя въз основа на:

- критериите за вземане на решения и нивата за намеса;
- прогнозата за развитието на аварийната обстановка;
- възможните резултати от прилагане на различни защитни мерки;
- приоритета на здравните и социалните аспекти пред икономическите съображения;
- други икономически, социални и психологически фактори.

Намеса се прилага само когато:

- ползата от намаляването на вредното въздействие от облъчване е достатъчна да обоснове причинените вреди от намесата и разходите по нея, включително социалната цена;
- видът, обхватът и продължителността на приложените защитни мерки се оптимизират така, че ползата от намесата спрямо причинените от нея вреди да бъде максимална.

Прилагането на защитни мерки не се отлага в очакване на резултати от радиационния мониторинг, които да потвърдят направените прогнози.

Изпълнението на защитна мярка се преустановява, когато не е обосновано по-нататъшното ѝ прилагане с отчитане на:

- обосновката за вземане на решението за намеса;
- индивидуалната и колективната доза на облъчване, които ще бъдат предотвратени от по-нататъшното прилагане на мярката;
- финансовите разходи и социалните последици за обществото, свързани с по-нататъшното прилагане на мярката.

3.4.2. Критерии за намеса.

Критериите за намеса са всички фактори, които оказват влияние при вземането на решение за намеса, включително нива за намеса, прогнози за развитие на аварийна обстановка или резултати от прилагане на различни защитни мерки, здравни, психологически, технически, географски, икономически и социални фактори. Критериите се разглеждат независимо един от друг и в цялост за всеки конкретен случай [7].

Нивата за намеса са стойностите на прогнозираната доза и предотвратимата доза за определено време, мощността на дозата и специфичната активност, при достигането на които се прилагат съответни защитни мерки.

При достигане нивата за намеса на прогнозираните дози, съгласно Приложение № 33 и нивата на намеса на прогнозираните годишни еквивалентни дози при хронично облъчване, съгласно Приложение № 34, се прилагат незабавни защитни мерки.

Защитните мерки укриване, йодна профилактика, евакуация, защита на дихателните органи, използване на защитни облекла се прилагат при достигане на нивото на намеса съгласно чл. 27, т. 2 от Наредба № 28 от 2006 г. за условията и реда за медицинско осигуряване и здравни норми за защита на лицата в случай на радиационна авария (ДВ, бр. 84 от 2006 г., издадена на основание чл. 65, ал. 1, т. 1 от Закона за здравето) Приложение № 35.

Здравните норми за прилагане на дълговременни защитни мерки са посочени в Приложение № 36.

Здравните норми за прилагане на йодна профилактика са посочени в Приложение № 37.

Съгласно Наредбата за радиационна защита (Обн. ДВ. бр.16 от 20 февруари 2018 г.) при аварийно професионално облъчване референтните нива за аварийните работници съответстват на ефективна доза под 100 mSv.

В извънредни случаи, с цел спасяване на човешки живот, избягване на тежки радиационно-индуцирани последици за здравето или предотвратяване на катастрофални последици, може да се определи референтно ниво за ефективната доза от външно облъчване на аварийните работници над 100 mSv, но не повече от 500 mSv. Дейностите се извършват от лица доброволци, които предварително са информирани за риска от облъчването. [9]

Резултати от изчисленията за допустимото време на престой в зони с повишена стойност на мощността на дозата, за което се достигат дозовите лимити са дадени в Приложение № 38.

Дейността по планиране и провеждане на медицинското осигуряване в случай на радиационна авария на областно ниво се осъществява от съвета за медицинско осигуряване при бедствия, аварии и катастрофи към директора на съответния регионален център по здравеопазване съгласно чл. 116 от Закона за здравето. [8]

В случаите на аварийна обстановка защитните мерки по ограничаване потреблението на хранителни продукти и фуражи, замърсени с радиоактивни вещества се прилагат:

➤ за храните - в съответствие с границите на съдържанието на радионуклиди в храните съгласно Наредба № 11 за определяне на изискванията към границите на радиоактивното замърсяване на храните при радиационна авария (ДВ, бр. 44 от 2002 г.);

➤ за фуражите - съгласно нивата за намеса, определени в Приложение № 39.

4. Изпълнение на дейности по възстановяване и подпомагане.

4.1. Оценка на първоначалните нужди и щетите.

За изпълнение на дейностите по възстановяване и подпомагане е необходима оценка на първоначалните нужди и щетите.

- подслоняване/ настаняване;
- състояние на общността – включващо както степента на персоналните загуби на собственост, така и нивото на прекъсване на социалните функции;
- инфраструктура – услуги като електричество, вода, транспорт и др.
- здравеопазване;
- поражения за икономиката – прекъсване на нормалната стопанска дейност;
- околна среда – оценка на безопасността и статуса.

Оценката се извършва на база събраната информация от ръководителя на операциите в процеса на реагирането, дежурния в ОЦ на РДПБЗН, оперативният дежурен на ОДМВР, дежурните по областен и общински съвети за сигурност, членовете на щаба за изпълнение на областния план за защита при бедствия, проверени сигнали от населението на ЕЕНСП 112, комисии за оценка на щетите и др.

Организирането и координирането на дейността се осъществява от ресорния заместник областен управител, ресорния заместник кмет подпомагани от група от представители на областна администрация, общинска администрация, РДПБЗН-Перник, ОДМВР-Перник и ОДСП. Допълнително към групата ще бъдат включени представители на РЗИ, ОДБХ и РИОСВ.

Работно място на групата; телефон -

4.2. Дейности по възстановяване и подпомагане.

Дейностите по възстановяване и подпомагане при радиационна аварийна ситуация и отговорните структури за изпълнението им са посочени в Таблица 4 и са направени въз основа на СОП по чл.29, ал. 2, т. 2 от ЗЗБ „Координиране на структурите от ЕСС при ядрени и радиационни аварии“ (Приложение № 5).

Таблица 4

Функции/задачи	Отговорни структури
Настаняване на население, останало без подслон в резервен сграден фонд	Кмета на община
Осигуряване на палатки, фургони и сглобяеми къщи за останалите без подслон.	ОА, БЧК, кмета на община
Осигуряване на сграден фонд за държавни структури, включително за щабове за изпълнение на съответния план за защита при бедствия.	ОА, кмета на община
Осигуряване на продукти от първа необходимост, лекарства и осигуряване на питейна вода от херметизирани водоизточници.	ОА, кмета на община, РЗИ, БЧК, ОДСП, ВиК
Отстраняване на аварии по преноса и снабдяването с ел. енергия, природен газ и горива.	Електроразпределителни дружества, Арес газ, ВиК, кмета на община
Отстраняване на аварии по комунално-битовите мрежи.	ОА, кмета на община
Определяне степента на разрушения на сградите и съоръженията и укрепване или разрушаване на повредени сгради	ОА, кмета на община, ръководители на институции и ЮЛ
Деактивация на помещения, сгради и участъци, замърсени с радиоактивни вещества.	РДПБЗН, РЗИ
Организация на безопасното управление на радиоактивните отпадъци: - осигуряване на подходящи места за безопасно временно съхранение на радиоактивните източници и материали, заразени храни, растения, фуражи, иззети силно замърсени почви и други.	РДПБЗН, ОДМВР, ОА, кмета на община, съгласувано с АЯР
Раздаване на помощи на пострадалото население.	БЧК, кмета на община, ОДСП
Оказване на психологична помощ и психосоциална подкрепа на пострадалите и на спасителните екипи.	БЧК, ОДМВР

Съгласно чл. 55 от ЗЗБ подпомагането и възстановяването при бедствие включва предоставянето на неотложна и възстановителна помощ на пострадалите (засегнатите) лица и извършване на неотложни възстановителни работи след бедствие.

Неотложната помощ се организира, осигурява и предоставя от кмета на общината и включва: изхранване и временно настаняване на пострадалите (засегнатите) лица и животни; раздаване на облекло и битово имущество на пострадалите (засегнатите) лица.

Определянето на места за настаняване на пострадалите (засегнатите) лица и неотложната помощ се извършва съгласно общинските планове за защита при бедствия.

При необходимост и по заявките/искания на кмета на общината чрез областния управител се предоставят фургони за живеене, сглобяеми къщи или палатки от централните и териториалните органи на изпълнителната власт, юридически и физически лица.

Възстановителната помощ се предоставя на физически лица при необходимост от основен ремонт на жилищата им, засегнати от бедствие, ако лицата отговарят на критерии, определени в правилника по чл. 54, ал. 6 от ЗЗБ, наличието на които се установява въз основа на анкета, извършена от органите на Агенцията за социално подпомагане. Възстановителната помощ се предоставя при условия и по ред, определени с правилника по чл. 54, ал. 6 от ЗЗБ, и не може да превишава стойността на данъчната оценка на жилището.

Възстановителната помощ се предоставя за:

➤ частичното възстановяване и/или частичната замяна на конструктивни елементи на строежа, както и за строително-монтажни работи, с които първоначално изпълнени, но увредени конструкции и конструктивни елементи, се заменят с други видове или се извършват нови видове работи, с които се възстановява експлоатационната им годност, след издаване на разрешение за строеж;

➤ премахване на строежи, за които е издадена заповед от кмета на общината съгласно чл. 195, ал. 6 ЗУТ, които поради природно явление с геоложки или хидрометеорологичен произход са станали опасни за здравето и живота на гражданите, негодни са за използване, застрашени са от самосрутване и не могат да се поправят или заздравят.

Предоставянето на възстановителна помощ на пострадали (засегнати) от бедствието лица се организира от кметовете на общини в съответствие с изискването на ЗЗБ и общинските планове за защита при бедствия.

Неотложните възстановителни работи след бедствие за обектите, общинска собственост, се организират от кмета на община, съгласно общинският план за защита при бедствия, а за обектите, държавна собственост – от областния управител и териториалните структури на министерства и ведомства.

Щабът за изпълнение на областния план за защита при бедствия на база направената оценка на щетите от групата по т. 4.1 от раздела предлага решения за възстановяване на жизнено важни услуги за населението.

Приемането и обобщаването на заявките/исканията от кметовете на общини за външно подпомагане по реагирането и възстановяването се координират от директора на дирекция „АПОФУС” в областна администрация, подпомаган от група от представители на областна администрация, БЧК и ОДСП.

Заявките се приемат чрез деловодството на областна администрация; факс - на заместник областните управители и дежурен по ОСС; електронната поща.

Заявките/исканията за външно подпомагане на областта по реагирането и възстановяването се изготвят от същата група и се изпращат до съответната институция.

Работно място на групата; телефон -

Организирането и съхранението на дарения и помощи се извършва от областната структура на БЧК. Разпределението, раздаването и отчитане на дарения и помощи се организира и ръководи от директора на дирекция „АПОФУС”, подпомаган от група от представители на областна администрация, БЧК и ОДСП.

VI. Организация, ръководство и координация на дейностите при радиационна аварийна ситуация.

Областният управител организира и ръководи защитата при радиационна аварийна ситуация в областта. Създава със заповед (Приложение № 2) щаб за изпълнение на областния план за защита при бедствия и за взаимодействие с националния и с общинските щабове. [1]

Щабът за изпълнение на ОПЗБ извършва следните дейности:

➤ анализ и оценка на обстановката;

➤ предлага за одобрение решения относно необходимия обем и ресурсно осигуряване на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи за предотвратяване, ограничаване и ликвидиране на последствията от аварията и за подпомагането на засегнатото население;

➤ осъществява контрол по изпълнението на задачите и мерките за овладяване на последствията;

➤ информира чрез медиите населението за развитието на бедствието, за предприетите действия за неговото ограничаване и овладяване и за необходимите предпазни мерки и действия;

➤ докладва за хода на провежданите защитни мероприятия.

Работното място на щаба за изпълнение на ОПЗБ е

Взаимодействието и координацията между частите на единната спасителна система, участващи в изпълнението на дейностите при радиационна аварийна ситуация, се извършва от ръководител на операциите, който притежава необходимата експертиза и опит, и е (представител на РДПБЗН, РЗИ или РИОСВ при авария в АЕЦ и представител на ОДМВР или ТДНС при авария, свързана с нелегален трафик на ядрен материал или терористичен акт).

Ръководителят на операциите се определя със заповед за областния управител (Приложение № 19).

Ръководителят на операциите организира и контролира изпълнението на одобрените решения на щаба за изпълнение на ОПЗБ. При провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи има право да:

➤ забрани или ограничи влизането на лица в района на бедствието;

➤ нареди временно извеждане на лица от района на бедствието;

➤ разпреди незабавно извършване или спиране на строителни работи, теренни преустройства или разрушаване на строежи или части от тях с цел предотвратяване или намаляване на негативните последици от бедствието;

➤ поиска от юридически или физически лица предоставяне на помощ в съответствие с възможностите им;

➤ създаде щаб на ръководителя на операциите с представители на участващите екипи от единната спасителна система;

➤ раздели района на бедствието на сектори или на участъци, да определи техни ръководители, да им възлага задачи, както и да разпределя сили и средства за тях. [1]

Областният управител определя следните подпомагащи го позиции:

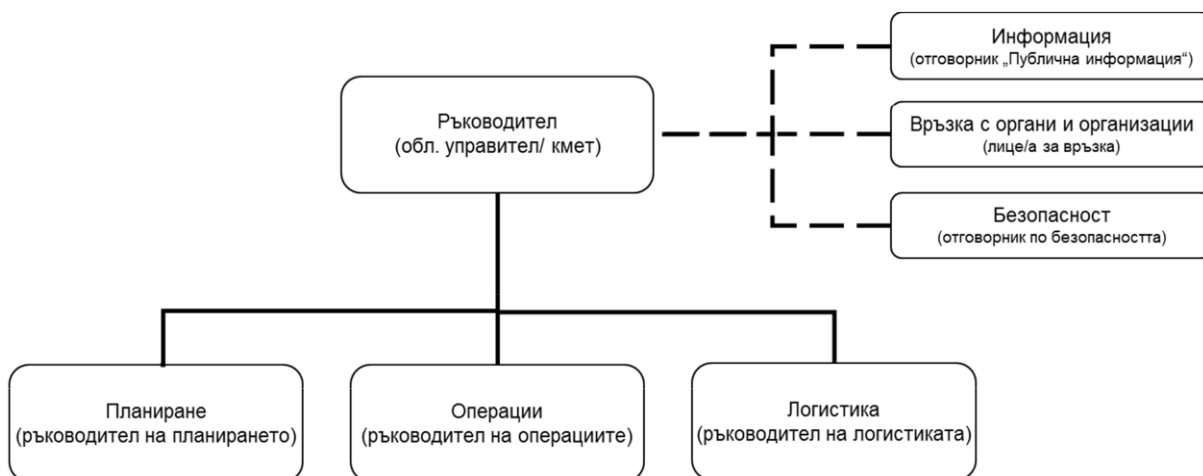
- отговорник за публичната информация е(представител на ОА); – разглежда всички въпроси, свързани с медиите и координира разпространяването на информация до тях;

- отговорник за взаимодействието (лице/а за връзка с органи и организации) е (представител на ОА) – поддържа контакт със структурите, участващи в реагирането при бедствие;

- отговорник за безопасността – следи за безопасните условия и предлага мерки за осигуряване на безопасност на персонала, включен в операциите.

В зависимост от мащабите на радиационната аварийна ситуация, областният управител може да възложи на членове на щаба изпълнението на определени функции по планиране и логистика, като сформира съответни секции и техни ръководители, показани на Фиг.1

Фиг. 1.

При обявяване на „бедствено положение“ и въвеждане на ОПЗБ, секция „Планиране“ попълва форми Приложения № 6 и 7.

Ръководител на секция „Планиране“ е (представител на РДПБЗН, ОДМВР, РЗИ или РИОСВ)

Ръководител на секция „Логистика“ е (представител на РДПБЗН, ОДМВР, РЗИ или РИОСВ)

VII. Събиране и обмен на информация.

Дежурният в ОЦ на РДПБЗН, оперативният дежурен на ОДМВР, дежурните по областен и общински съвети за сигурност приемат и оценяват информацията за аварийната ситуация, пострадалите и щетите, и я обменят по между си.

На всеки 30 минути или 1 час я обобщават и предават на групата по точка V.4.1. в зависимост от мащаба на аварията. В процеса на ликвидиране на последствията времето за предаване на информацията може да се увеличава.

Предаването на информацията на национално ниво се извършва съгласно СОП по чл.29, ал. 2, т. 2 от ЗЗБ „Координиране на структурите от ЕСС при ядрени и радиационни аварии“ (Приложение № 5).

VIII. Организация на комуникациите в областта.

Наличните средства и възможности за комуникация в областта са директните телефонни връзки, мобилните телефонни връзки, радио връзки и интернет.

Предприятията, осъществяващи електронни съобщения, са длъжни да съдействат на МВР за осъществяване на комуникациите при бедствия и на Националната система за спешни повиквания с единен европейски номер 112 (чл. 30 от ЗЗБ).

Средствата за комуникация на отговорните органи, изпълняващи дейностите, заложи в плана за защита при ядрени и радиационни аварии са дадени в Приложение № 4.

IX. Ресурсно (финансово и материално) осигуряване на изпълнението на плана.

Ресурсното осигуряване на отговорните органи, изпълняващи дейностите, заложи в плана за защита при наводнение са дадени като отделни списъци в Приложение № 4.

(органите, изпълняващи дейностите, заложи в плана изготвят списък за ресурсното осигуряване, който трябва да съдържа лицата, комуникациите, средствата, инфраструктурата и транспортните нужди)